

Nova Strava

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtnih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrtno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon štev. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštnoekovni račun štev. 17.177. Poštni predal štev. 74.

Naročniki.

Prejeli ste obvestilo s položnico ki pove koliko dolgujete na naročnini. Prosimo Vas, dokažite s plačilom zaostale naročnine, da veje v Vas duh plemenitosti in smisla za red.

Občni zbori

Vsaki dan imamo priliko, da med gospodarskimi vestni časopisov čitamo krajše ali daljše poročilo o letnih občnih zbiorih raznih gospodarskih podjetij najrazličnejših oblik. V pretežni večini so to delniške družbe, zelo mnogo je med njimi velikih podjetij, ki imajo ne samo za Slovenijo, temveč tudi za vso državo veliko gospodarsko važnost. V večini so to družbe, ki predstavljajo veliko kapitalno moč, so gospodarsko urejene in po obsegu in predmetu svoje produkcije tako socialno kot gospodarsko važni činitelji v našem narodnem življenju. Lastniki družb navadno niso znani, v javnost pride samo naziv družbe ali tvrdke, imena glavnih oseb, ki vodijo podjetje, imajo pri njem vložena svoja finančna sredstva in ki preko teh podjetij vplivajo na dejanje in nehanje v našem gospodarskem življenju, običajno niso znane, ostanejo skrite, deloma namenoma, deloma zaradi stare navade. Finančniki radi s svojo osebo stoje v ozadju, na fronto pošiljajo le bolj kapital in svoj anonimen vpliv. Ta imena so tudi zaradi tega rada v tajnosti, ker ne zvene po naše, ker so tuja po imenu in srecu.

To, kar iz občnih zborov pride v javnost, je zelo skromno in razumljivo samo za nekatere. Široka javnost navadno izdanih poročil, objavljene računsko zaključke ne zna čitati in si nikdar o posameznem podjetju ne ustvari prave slike. Vsakdo je o svojih denarnih stvareh rad zelo redkobeseden, pove samo, in do skrajnosti res samo to, kar je prisiljen povedati in še to pove v govorici, ki za navadnega zemljana ni razumljiva. V teh tajnostih leži mnogo slabega, kakor so sploh vse tajnosti navadno bolj škodljive kot koristne. Javnost je napram gospodarskim podjetjem nerazpoložena, nezaupljiva, brezbrizna ali sovražna. To za razvoj narodnega gospodarstva gotovo ni koristno, ker tako zadržanje široke javnosti napram gospodarskim podjetjem, ki morajo biti gonilna sila narodnega napredka, ustvarja notranji nemir, ki je osnovni vzrok za socialno nezadovoljnost, ki s seboj prinaša začetke socialnega nemira. V kulturnih državah so prodrli v tako miselnost javnosti in so storili, kar je potrebno, da je javnost pomirjena in da dobi vtis in tudi jamstvo, da se razvoj gospodarstva vrši v smeri, ki ima pred očmi splošne socialne in gospodarske koristi javnosti. Moderna zakonodaja zahteva največjo in najširšo objavo vseh važnih podrobnosti iz letnega gospodarstva gospodarskih podjetij, tako da si vsakdo more napraviti sliko o socialnih in gospodarskih tendencah vsakega posameznega podjetja.

Posebno važnost pa moramo polagati na socialno, zdravstveno in kulturno uveljavljanje naših najvažnejših gospodarskih podjetij. Zato moramo zahtevati, da podjetja tudi v tem pogledu povedo, kaj so storila dobrega in kaj imajo v načrtih. Molk,

Praga - Sokolski dom

So dogodki na svetu, ki obrnejo vso pozornost prebivalstva na sebe in tisti trenutek gredo v pozabljenje vsi ostali važni ali nevažni dogodki. Tako se dogaja teden dni vsem sokolskim pripadnikom, katerih oči so uprte v zlato Prago, kjer so se vršile in se še vrše manifestacije plemenitosti, viteštva in demokracijske zavednosti. Praga se je spremenila v Sokolski dom vseh narodnosti in pesem sokolskih legij in drugih niha v ozračju tega srečnega mesta.

Ves sokolski svet zre te dni v zlato Prago, ki je vsa v blesku sokolskih idealov ter slovanske misli. Vse te dni so stotisoči na svoje lastne oči lahko videli, kaj premore vztrajna izvežbanost, vzorna disciplina, slovanska sokolska ustvarjalna sila. Te dni se je lahko ves svet prepričal, kako blodna je ona po tujih sovražnih ovinkih sugerirana misel, češ, da je slovanstvo premalo skupno in premalo delovno. Ta pravljica je sicer že davno razgnana po stajajo izpričani gradilni sili slovanskih narodov

v pogledu svoje državne in družbene organizacije. Jubilejni praški vsesokolski zlet pa je z novim, veličastnim povdankom razodel impozantno organizatorno silo bratskega češkoslovaškega naroda ter njegovih predstavnikov, ki jim je bilo naloženo, da razgrnejo pred vsem svetom pomemben dokument svoje graditeljske sile, slovanskega ponosa in bratskega gostoljubja. Treba je imeti le malo vpogleda v to, koliko vztrajne energije in sistematičnega mišljenja so zahtevale priprave za triumfalne manifestacije, ki so se in se še vrše v zlato, slovanski Pragi.

Zlata Praga živi v nekem zanosu. To je zdrav zanos in mu mora podleči vsako domoljubno slovansko srce. Ob Vitavi se te dni čuti, kako mogočno utripa slovansko srce, utripa pa za ta vrli narod, ki neustrašen bdi na straži svoje svobode. Tu se čuti, da slovanska misel ni iluzija, marveč mogočna sila, katere krepka postojanka je ravno Češkoslovaška kot matica sokolskega bratstva.

Mednarodni zadružni dan

-k Milijoni in milijoni socialno in gospodarsko šibkih so se v nedeljo posvetili zadružni misli, ki si hočejo v svojem evolucijskem mišljenju izboljšati svoj socialno-gospodarski položaj **potem samopomoči, v slogi in skupnosti.**

Vse te milijone je združila misel sloge in edinosti in postali so uvaževani in odporni.

Za nas Slovence in Jugoslovane, je zadružna miselnost zelo važen pojav, ker velikanska večina naroda pripada v krog malega človeka.

V preteklosti smo z zadružno organizacijo denarja uspešno kljubovali tuji gospodarski invaziji, ki je hotela iz nas napraviti narod sužnjev tujim mogotcem. Ta uspeh zadružne ideje je dal povod za pozadružitev vsega

ki ga podjetja glede teh zelo važnih stvari prakticirajo, ni niti pameten niti zanje same koristen. V teh poročilih bi se zrcalilo razumevanje podjetij za nacionalne, socialne in kulturne potrebe naroda, v katerih ona uveljavljajo svojo finančno-gospodarsko moč in katerega delovne sile služijo v prvi vrsti gmotnim koristim podjetja. Vemo, da imamo med nami podjetja, ki s predrzno brezbriznostjo kljub ogromnim dobičkom hodijo mimo težkih socialnih in zdravstvenih potreb slovenskega delovnega ljudstva. Kako prav bi bilo, ako bi sramoto teh denarno-gospodarskih velikašev videl ves narod! Kako prav bi bilo, ako bi podjetja, ki v tej smeri vsaj malo in delno store svojo dolžnost, objavila letna poročila o svojih socialnih in socialno-zdravstvenih ukrepih in dejanjih, ki so prišla v korist delovni posadki in celi okolici! Opazili smo, da je tvrdka Bat'a taka

gospodarstva v narodu, da se obvezno reši pohlep po izkoriščanju tujih in domačih kapitalistov.

V načelu samopomoči se združujejo mali ljudje, delavec, mali kmet, obrtnik in nameščenec, privatni in državni, da s svojo združeno gospodarsko močjo obrežuspešijo socialno gospodarske krivice.

Gre se za gospodarsko neodvisnost malih ljudi, ker brez gospodarske neodvisnosti ni politične ne kulturne svobode.

To je temelj, na katerem počiva vse.

S tega vidika bi moral biti sleherni človek, ki spada v krog malih ljudi, **zadrugar.**

Kdor je zadrugar, je vojak v boju za narodno, gospodarsko in socialno neodvisnost, je bojevnik za pravico.

poročila že objavila; čeprav so bila zelo pretirana, so napravila svoj dober vtis. Napačno pa je, ako kdo to, kar je po zakonu storiti dolžan, v javnosti prikaže kot storitev svoje lastne, prostovoljne iniciative.

V Nemčiji, ki nam je danes velika sosedna in ki ima nedvomno težnjo po velikem gospodarskem napredku in zato gotovo stori samo to, kar bo temu napredku koristilo, je izšel lani nov zakon o delniških družbah. Glavni motiv tega zakona je, da podjetja uvidijo potrebo lastne tovarniške socialne politike in da pričetek in konec meje tovarniškega uveljavljanja ne sme biti le težnja po čim večjem dobičku. Dividende, tantijeme in drugi dobički podjetij morajo biti v predpisnem razmerju s socialnimi dajatvami podjetja svoji posadki, narodu ali napredku okolici. Kjer ni tovarniške socialne politike, tudi delničarji ne smejo dobiti dobičkov! Kako žalostno sliko v tem pogledu nudijo ra-

Poverjeniki.

Zadnja okrožnica naj Vas zopet spominja na svojo dolžnost. Dokažite, da pisanje okrožnic ni samo prijetno korespondiranje, pač pa dolžnostno opozorilo k svoji dolžnosti.

Naš kruh

V poletju in jeseni lanskega leta so padle cene pšenice in sploh žita, letos na pomlad pa so cene naenkrat poskočile. In še kako: v marcu je stalo 100 kg pšenice 160 din, v aprilu 186 din in v maju 245 din! V New Yorku pa je bila v tem času cena žitu 120 din za 100 kg.

Pri nas imamo družbo «Prizad», ki je dobila od države pravico organizirati prodajo poljskih pridelkov iz vse države, zato da niso kmetje odvisni od raznih prekupčevalcev in spekulantov, ki bi kmete obrali do kosti. Država je to nalogo poverila «Prizadu».

V Sloveniji je pa stvar s pšenico še drugačna. Mi je ne pridelamo dovolj za svojo porabo in jo moramo letno uvažati (predvsem iz Vojvodine) 5 do 6 tisoč vagonov. Pri tako visoki ceni plačamo za kruh nad 60 milijonov dinarjev. Če nimamo denarja za kruh, moramo pač umirati!

V Sloveniji je pa stvar s pšenico še drugačna. Mi je ne pridelamo dovolj za svojo porabo in jo moramo letno uvažati (predvsem iz Vojvodine) 5 do 6 tisoč vagonov. Pri tako visoki ceni plačamo za kruh nad 60 milijonov dinarjev. Če nimamo denarja za kruh, moramo pač umirati!

82letni sokol na telovadišču

Dne 5. junija se je vršil v Jablonci nad Niso župni zlet Ježedske sokolske župe. Pred telovadbo je bila počaščena državna zastava pri udeležbi sokolov, kmečke konjenice, Narodne družine v krojih, legijonarjev, gasilcev. Med tri tisoč telovadci je telovadil s starejšimi brati tudi 82letni član enote v Gornji Rožnidolini Kraljevi. Gledalcev je bilo 5000. Jablonce do sedaj ni videl tako velike sokolske slavnosti ter nikoli ni bilo tukaj zbranih toliko ljudi.

Naročniki! — Mnogo vas je, ki še sedaj dolgujete naročnino za leto 1937. Ker bomo primorani takim prekiniti pošiljanje lista, ponovno prosimo da nakazete zaostalo naročnino.

čunski zaključki naših podjetij. Visoke dividende, visoke dotacije rezervnih fondov, visoki odpisi, prenos dobičkov na novo poslovno leto — temu nasproti ničesar v socialne namene. Redka so podjetja, ki vodijo skromne pokojninske in podporne sklade za delavce in nameščence!

Dne 1. septembra 1937 je stopilo v veljavo zavarovanje za slučaj starosti, onemoglosti in smrti. To zavarovanje je zelo skromno. Omogočeno pa je postopno višje zavarovanje, tako da bi ti izdatki spadali celo med običajno postavko. Zaman pa iščemo med poročili sklepe o uvedbi tega višjega zavarovanja ali sklepe o starostni preskrbi delavcev.

Čas občnih zborov naših gospodarskih podjetij je tudi čas premišljevanja o zaostalosti naše socialne politike in čas, ko se izraža neljudsko miselnost onih, ki so v glavnem deležni dobrot narodnega bogastva.

Domače novice

Skladatelj dr. Anton Schwab je umrl v ljubljanskem Leonišču. Bil je v prvi vrsti komponist zborov, prehodnik med narodno in umetno pesmijo. Bil je velik sin našega rodu. Njegove pesmi so bile pisane našemu pevcu iz duše in srca. Zaslužnemu možu svetel spomin.

Kongres udruženja kurjačev in brodarjev kraljevine Jugoslavije se je vršil te dni (od 6. do 7. t. m.) v Studencih pri Mariboru v Grmekovi dvorani.

Zveza za tujski promet je imela 30. junija dopolnne svoj redni letni občni zbor v dvorani Zbornice TOI v Ljubljani. Na občnem zboru je bilo obravnavanih nekaj predlogov o tem, naj bi se letoviščem in kopališčem nudile v pogledu znižanih voznišnih istovarnosti, kakor jih uživa Jadran, izletne karte pa naj bi bile dovoljene tudi ob praznikih.

Jesenice za Zenico. Tovarna v Zenici je v smislu poročil sklenila s Kranjsko industrijsko družbo na Jesenicah pogodbo, na podlagi katere bodo Jesenice izdelale za Zenico 15.000 ton jekla v palicah.

Naši učitelji so marljivi. «Učiteljski tovariš» objavlja v svoji zadnji številki poročilo jugoslovenskega učiteljskega udruženja za dravsko banovino. Sekcija je imela v poslovnem letu 1937-38. skupaj 34 sreskih društev s 3199 člani. Število članstva je v primeri z lanskim letom padlo za 62. Sreska društva so imela 144 zborov in 158 predavanj. V dravski banovini je vsega skupaj 4205 učnih oseb. Izven organizacije JUU je torej 1006 učiteljev in učiteljic. Med njimi so seveda redovnice po raznih samostanskih šolah. V okviru sekcije izhaja tednik «Učiteljski tovariš» kot učiteljsko stanovsko politično glasilo in pedagoški problemom posvečena vzorna reviza «Popotnik». Lepe uspehe zaznamuje tudi «Mladinska Matica», ki je dvignila število naročnikov svojih publikacij za 3000 izvodov v preteklem letu. Tako izhaja sedaj mladinski mesečnik «Naš rod» v nakladi 23 tisoč izvodov, ostale publikacije «Mladinske Matic» pa v 23.100 izvodih. Skupno je izdala «Mladinska Matica» do sedaj že 1.099.900 izvodov raznih svojih publikacij, všteti «Naš rod». To je ogromno delo učiteljstva in zasluži vse priznanje.

**Naročajte, čitajte
in dopisujte v
„Novo pravdo“**

Resnici svoje mesto

-k Na praznik sv. Petra in Pavla se je odpeljala ljubljanska sokolska župa na sokolske svečanosti v zlato Prago.

Odhod je bil napovedan s povorko v krogih s sokolsko godbo na čelu ob 5. uri.

K tej povorki se je priključila spontana brez vsake organizacije po lastnem notranjem instinktu pet tisočglava civilna množica Sokolov in prijateljev sokolstva.

Takega nepopisnega navdušenja in izrekanja sokolstvu, slovanski misli in jugoslovanski zavesti Ljubljana že dolgo ni videla.

Morje ljudi na peronu je v vročini vztrajalo do odhoda vlaka v največji

živahnosti in navdušenju, ki se ure in ure po odhodu vlaka še ni poleglo.

Ljubljanski «Slovenec» je reducirati te množice na tristo. Zakaj? Komu v prid?

Sokolske svečanosti v Pragi pa dokazujejo, da je «Sokolstvo» sila, ki jo je treba upoštevati.

**Veliko je ljudi, ki delajo le to,
kar morejo in prav to je znak
njihove nizke kulture.**

Invalidi za svoje pravice

-k Dvajsetletna borba invalidov se bliža menda svojem zaključku. Iziti mora nov invalidski zakon, ki bo pravičnejše uredil socialni položaj onih naših sodržavljanov, ki so za naše narodno osvobođenje žrtvovali svoje dragoceno zdravje. Težko in neradi pišemo o tem važnem socialnem problemu z ozirom na druge države, ki so invalidsko vprašanje že rešile tako, kot zahteva hvaležnost domovine, takoj, ko je bil čas za to.

Veliko odgovornost nosijo tisti, ki v preteklosti niso poznali invalidov

tako, kot bi jih morali in niso sledili modernim državam. Že sam psihološki čut narekuje sto odstotno krivico tistim, ki so za naše narodno osvobođenje doprinesli najtežje žrtve.

Mi želimo invalidskemu boju zmago, trdno verujoč, da bo njih zmaga doprinesla amortizacijo državnih žrtev v vzgoji in zanimanju najširših plasti do naših narodno obrambnih interesov.

Današnji čas še posebno imperativno zahteva skorajšnjo in ugodno rešitev invalidskega vprašanja.

Uboga delavska mladina!

V zadnji številki revije «Sodobnost» ima članek «Mladinsko vprašanje» tudi tale odstavek: V steklarni v Hrastniku dela okrog 800 delavcev, med njimi je polovica mladih. Približno 150 jih hodi na delo iz Trbovelj in Zagorja. Za vse te je značilna naslednja izpoved: «Štiri dni po dovršeni šoli sem odšel z očetom po delavsko knjižico. Prihodnje dni sem pričel delati v steklarni. Takrat je bilo moje življenje delo in spanje. Vstajal sem ob pol dveh zjutraj ter se ob drugi uri odpravil čez hrib dve uri daleč. Za zajtrk sem imel kos kruha in četrt litra črne kave. Za malico košček kruha in redko še kaj zraven. Z dela sem se vračal ob 2. uri popol-

ne. Po 12-urni odsotnosti sem prišel tako izmučen domov, da sem po kosilu zadremal in zaspal. Spal sem neprestano do jutra, ko je bilo treba zopet na delo. Pa brez hrane, ker me niso mogli doklicati. Često so me pri nesli s postelje za mizo k večerji, pa se nisem zbudil in so me odnesli nazaj v posteljo. Ta težek primer nazorno kaže, kako kapital s svojimi delovnimi pogoji do skrajnosti izčrpa našo proletarsko mladino, ki je prišla v tovarno že itak telesno slabo razvita. Spričo pomanjkanja statistik, anket in drugega gradiva o položaju delavske mladine nudijo take izpovedi vsaj približno sliko o njenem položaju.

Slabe in dobre

Japonska ofenziva pri Hankovu ni uspela, ker so uspešni kitajski protinapadi prisili Japonce v defenzivo.

Naš šahovski vele mojster Vasja Pirc beleži letos že svoj tretji krasni uspeh: prvi v Lodzu, tretji v Noordwijku in sedaj zopet prvi v Harzburgu.

Kakor pišejo, namerava Hitler v kratkem obiskati Budimpešto, teden dni za njim pa Mussolini.

Plebiscit v Švici. Pri ponedeljskem plebiscitu se je švicarsko prebivalstvo izreklo s 360.000 glasovi proti 310.000 za zakon o ustvaritvi enotnega kazenskega prava za vso Švico namesto dosedanjih predelnih zakonov.

Vlak s hitrostjo 201 km na uro. Lokomotiva železniške družbe «London» je te dni potolklo angleški rekord hitrosti. Dosegla je hitrost 201 km na uro.

Pariz ima novega župana. Za novega pariškega župana je bil imenovan neki Gaston Le Provost de Launay.

Ladja s 396 potniki se je potopila in z njo vred tovor zlata v vrednosti 1 in pol milijona dolarjev, ker je iz neznanega vzroka nenadoma v ladjo pričela vdirati voda.

Skupna dolžina železniških prog na svetu znaša 1 milijon 220.000 km. To je trikrat toliko, kolikor znaša razdalja med mesecem in zemljo.

Koliko je živel ljudi. Dosedaj, t. j. od začetka zgodovinske dobe, torej v zadnjih 6000 letih je živel 40 milijard ljudi.

Prihodnji sestanek nemško-jugoslovenskega lesnega odbora. Iz Beograda poročajo, da se bo po sporazumu med našimi in nemškimi oblastmi vršil prihodnji sestanek nemško-jugoslovenskega lesnega odbora dne 8. avgusta v Jugoslaviji.

Hitler želi postati duhovni utemeljitelj nove religije. Hitler bo v kratkem izdal novo knjigo, podobno knjigi «Mein Kampf». Nova knjiga bo zajela po novi obliki narodno socialistične religije za nordijsko raso. Hitler želi postati duhovni utemeljitelj te religije. Političen pomen te knjige bo zelo velik. Nova knjiga bo v smislu informacij pomenila preokret v nemški zunanji politiki.

Deset let je minulo, odkar je izginil slavn norveški raziskovalec ledenih pokrajin, Amundsen, ko je ob priliki katastrofe balona «Italia» na severnem tečaju hitel, da reši ponesrečeno posadko.

Italijanska mornarica je odplula na oficijeln obisk na Malto (angl.). Dogodku pripisujejo v zvezi z razvojem italijansko-angleških odnosov velik pomen.

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

«Ti moj mili, neumni fant si mislil, da sem iz železa, toda jaz sem le ubožica, majhna ženska, slabotna stvarca, siromaček, ki hrpeni po trohici topline in človeške sreče. Naj bova revna, samo da se imava rada. O Bog, tako bi bila zadovoljna, če bi dobila kakšno delo!»

Jožeta je presunila množica besed in trde oblike njenega telesa so ga zazibavale v blaženost. Čutil je kakor da bi dobival dehteče in sladke udarce.

«Jože, in če ne bom našla dela?»

«Najrajši bi videl, da bi mi gospodinjala. Če pa bo pri nas tovarna začela delati, si bova poiskala hišico in ne bo nama hučega.»

«Ali bi se ne zgrizla od dolgočasia? Ne, saj bi imela otroke, Jože.»

«Da, imela bi otroke», pravi Jože zamišljeno.

Hrup za vrati je naraščal. Za božjo voljo, čemu se tam zunaj tako krohočejo!

«Zatrdno se preseliva odtod», se znova razjezi Magdalena.

«Da», ji pritrdi Jože. «Glej, prav danes bi se utegnili lepo porazgovoriti!»

«Nič bi mi ne bilo težko ostati doma, ko bi ne bilo te vlačuge. In on, tisti fant, ni nič boljši! Ko bi ne bilo takih moških, bi tudi takih žensk ne bilo. Meni, da ne? Ali možki ne morejo biti brez tega? Kaj praviš? In ne da bi čakala odgovora, nadaljuje: «Take ženske nikoli ne izkupijo. Zakaj ne? Gotovo jemljejo kake stvari. Ne veš, ali jemljejo kaj, Jože?»

Jožetu se niti ne sanja. Počasi se dvigne. Tudi Magdalena skoči pokonci. Modro črtasta kopalna

obleka leži preko stola in Magdalena vleče nase modro kombinezo.

«Dobro veš, kaj se ti prilega!» reče Jože. «Modra barva.»

Nista bila še oblečena, ko se je pri vratih zopet pokazala skuštrana glava.

«Slava!» je vzkliknila. «Pokonci so! Ali me pustite noter? Grozno me boli glava, vso noč nisem zatisnila očesa in moj ubogi fant — veste, na maminem gnezdu ne moreva ležati.»

«Ne maram, da bi jih nadlegovala», kriči stara in se trudi, da bi spravila hčer nazaj. «To je njihova soba.»

Dekle se je iztrgalo materi in se postavilo pred Magdalena:

«Mlada gospa, rada bi spala, dovolite... saj veste...» In se smeje, da jo kar upogiba. «Izvolite iti, kajneda, na vikend. Midva sva že bila na izletu in sva grozno zdelana.»

«Pravim ti!» kriči stara.

«Kar ti praviš, mama, nam nič mar ni. Kar bo rekla tukajle milostljiva, bo bolj držalo!» razdraženo zabrusi hči materi.

«Kakšna nesramnost!» lomi z rokami gospodinja. «Moj Bog, taka nesramnost! Kaj naj storim, svetujte mi!»

Magdalena stoji kakor zamaknjena; strmi v dekletove oči in nasek, na katerem ni več pudra. Tiste njene oči so vročične, velike, kar volovske.

«Da, gospodična, midva pojdeva, kar izvolite.»

Elegantni mladenič se je uprl ob podboje in nekaj brbral, menda se je hotel prestopiti, pa se ni mogel ganiti z mesta, samoz glavno je majal in jo premikal kakor lutka; njegov črni klobuk je bil v nevarnosti, da zdrkne na tla.

«Angel moj, pojdi sem, dovolili so nama leči. Daj, da te slečem.» Hči ga vleče k divanu. «Dovolili so nama. Da bi le mogel takoj spančekati, kajne!»

«Kaj naj počnem z njima», venomer sklepa roke gospodinja. «Na cesto jih ne bom metala, to boste priznali!»

Tu je kakor v blaznici.

«Moj zlati divanček!» gostoli hčerka, «kolikokrat sem ajčkala na tebi. Posadi se ljubček, da te slečem. Mama, pomagajte mi ga sleči.»

Jože niti ne žugne, samo z zobmi škriplje. Tak je videti, ko da bi se hotel zagnati vanje in z njimi razbiti vrata.

«Svetujte mi, gospodična», tarna stara in že radovoljno pomaga slačiti polmrtvega.

«Bogato vam bo plačal!» zakriči hčerka. Besni, podobna je podivjani psi. «Nimate pojma, denarja ima kot smeti, vse bo plačal!»

«Sramote mi ne poplača!» odgovarja stara. «Ko bi bil očka doma, bi že videla, kako bi se zasukal z vama!»

«Ha, ha!» Hči se krohota kakor obsedena. «Kaj pravite, kaj godete! Samo da bi videli njegove denarce! Robert, pokaži denar! Kje ga imaš, no, ne boj se, nič ti ne bom vzela. Ga nisi zgubil! Pokaži ga, da se mamica potolaži. Kajne, da boš vse poravnal, brdavek?» Grabi mu po prsnih žepih in izvleče pest zmečkanih bankovcev. «Poglejte, stotaki! In tu tisočak. Dam ti ga na mizo, da boš vedel zanj!»

«Marlen! Marlen!» šepeta mladenič.

«Tu na mizi leži. Ali ga vidiš? In vse drugo ti vračam, poglej. Kajne, ljubček, da mi ga daš?»

Zdrznila se je in se zmedeno ozrla po materinih najemnikih; potem je rekla:

«On je grozno dober človek.»

(Dalje prihodnjič.)

Zunanje politične vesti

-k Češkoslovaška vlada je že pričela pogajanja s strankami narodnih manjšin, pri katerih kaže Henlein najmanjšo popustljivost; ne zadovoljuje se z avtonomijo, on hoče več, »državo v državi«. Take želje so pa neizpeljive. Češkoslovaška ustava se ne bo spremenila, ker vlada trdi, da sedanja demokratska ustava odgovarja za uveljavljanje manjšinskega statuta. Država mora ostati ena in pa enotna, tak je glas vlade ter je videti, da v pravcu kake okrnitve državne suverenosti vlada ne bo vodila nikah razgovorov.

Svet občuduje hladnokrvnost, modrost in odločnost češkoslovaških državnikov in naroda. Zato se lahko gleda z optimizmom v razvoj nadaljnjih dogodkov. Češkoslovaška je samo ena in to morajo braniti vsi, ki čutijo demokratsko.

Češki listi poročajo, da bodo pogajanja med strankami končana še ta mesec, nakar se bo sestal češkoslovaški parlament, da bo izglasoval vse zakone, ki bodo potrebni za ureditev manjšinskega vprašanja.

Nemčija. Vodja nemške državne policije Himmler je razpustil vsa avstrijska katoliška dijaška društva, ki so bila hrbtenica bivšega Dollfusovega in Sušnikovega režima. Sušnik sam pa pride pred sodišče, kjer se bo moral zagovarjati zaradi smrtnih obsodb nad 13 narodnimi socialisti.

Francija je povečala svojo armado za en armadni zbor ter bo štela sedaj 20 armadnih zborov.

Vojaška dolžnost je raztegnjena tudi na kolonije.

Francoski socialisti so sklenili resolucijo za poglabitev stikov med strankami ljudske fronte, kar pa so radikalno odklonili, utemeljujoč, da je sedanj čas preveč resen za take stvari in da je trenutno važnejše, da se ohrani Daladiereva vlada in da ohrani prepotrebni politični odmor.

Anglija nadaljuje politiko, s katero hoče preprečiti vojni izbruh, ki pa z dneva v dan naleti na velike težave. Ali se ji bo to delo posrečilo, je še vedno odprto vprašanje.

En uspeh ima le zabeležiti. V londonskem odboru za nevmešavanje je prišlo končno do sporazuma v razdelitvi stroškov za umik prostovoljcev iz Španije. Stroške nosijo Anglija, Francija, Italija in Nemčija, ki znašajo predvideno poldrugi milijon funtov, dočim je Rusija odklonila v ta namen vsako finančno podporo.

V Španiji se pa državljanska vojna nadaljuje z vso srditostjo. Francova letala obmetavajo angleške trgovske ladje, ki so jih več potopila.

Angliji dela to velike skrbi in težave, zaradi svoje na zunaj miroljubne politike.

Kitajsko-japonska vojna se nahaja v nekakšnem zastoj, ker je zaradi umetnih poplav, izvršenih po Kitajcih, japonska ofenziva na vseh frontah ustavljena.

Živahno pa se nadaljuje guerilska vojna v zaledju. Baje so Kitajci organizirali in opremili 27 guerilskih divizij z najmodernejšim orožjem, ki delajo Japoncem velike preglavice.

Tudi letalski boji so živahni. Kitajci poročajo tozadevno o velikih svojih uspehih, ker so potopili veliko število japonskih vojnihih ladij.

Med tem pa na Japonskem raste velik odpor proti avanturistični vojni med prebivalstvom.

Tudi na tokijski univerzi so vsak dan demonstracije proti vojni. K nezadovoljstvu je mnogo pripomogla zadnja poplava, ki je uničila preko 300.000 hiš in najrodovitnejše riževe nasade. Vlada pa zaradi prehranjevalnih težko armade, civilnemu prebivalstvu izdatno pomagati ne more.

Odpust delavstva pri KID

Že v štev. 25 «Nove pravde» smo poročali, da se vršijo redukcije delavstva pri Kranjski industrijski družbi.

Štev. 13. «Tovarniškega vestnika» poroča na naslovni strani pod naslovom «Samo, da bi hujšega ne bilo». Ta članek je vsekakor smatrali za oficijelno izjavo podjetja. Uvodoma je opisan splošni gospodarski položaj s posebnim vplivom na padec železarske proizvodnje, nadalje se peča z »odpusti« in da za odpuste prihajata v poštev dve dejstvi: 1. ustavev novih gradenj in drugih investicijskih del; 2. o pojezanju konjunktura v železarski stroki.

V prvem dejstvu bo vsakdo, ki objektivno presoja priznal, da ako so ukinjena nova investicijska dela, da s tem prihaja nekaj delovnih moči več, v kolikor se jih ni namestilo v novo dograjenih obratih. Tudi v zadnjem našem dopisu smo poudarjali, da je bila naša slutnja ta, da se bodo vršile redukcije. Drugo dejstvo je pa težko razumeti z ozirom na trenutni padec konjunktura, da se morajo tudi iz tega razloga vršiti odpusti. Starejši delavci KID se še prav dobro spominjajo raznih kovinarskih kriz s posebnim ozirom pri Kranjski industrijski družbi, zlasti pa v letih 1918 in 1919, ko so ugasle vse peči v martinarni in ni bilo nobenega produktivnega dela v vsej tovarni. Ni pa bilo izgleda tudi za bodočnost, kdaj se bo spet povrnila konjunktura. Vendar pa KID takrat ni reduciril svojih delavcev, niti njihovih plač, delavci so prejeli polno plačo kljub temu, da niso opravljali dela ali pa samo nekaj ur na dan. Vseeno pa se je podjetje vzdržalo in je pri ponovnih naročilih zopet pričelo normalno obratovati. Mi sicer ne želimo, da bi se to, kar je bilo v letih 1918 in 1919 ponovilo, vendar pa smo prepričani, da bi se z malo dobre volje redukcije sploh ne vršile ali pa vsaj omejile na minimum, v kolikor je to res potrebno. V splošnem je nepravilno in nepravilno, da bi vsak majhen ali večji pojav »krize« prenašal le delavec. Posledica takih kriz bi morala ostati na ramah tistega, ki je to zmožen prenesti, nikakor pa ne, da je s tem prizadet delavec s svojim malim zaslužkom. Delavec je tudi v času dobre konjunktura zaslužil le minimalno za svoj obstoj in preživel svojo družino tako, da mu ni bilo mogoče pripravljati se za kritične čase, kakor je to možno podjetju, kateremu je delavec ustvaril to, kar ima. Zato je naše stališče in smer taka, da bi morali nositi posledice takih »kriz« vsi, in ne samo delavec.

Redukcij pa bi ne bilo treba, ako bi se upoštevalo vse določbe kolektivne pogodbe, zlasti pa, da se ne bi prekoračil v splošnem 48-urni delovni teden.

Razna časopisna gospodarska poročila statistično navajajo uvoz železnega produkta iz inozemstva za težke milijone, da bi jih mogoče tudi dve Kranjski industrijski družbi ne bi zmogli nadomestiti s svojo mogočo produkcijo. Tukaj je krivda naših gospodarstvenikov, ki ne upoštevajo socialnega položaja državljanov. Zato apeliramo na vse merodajne kroge, da se zavzamejo na pristojnih mestih za naš položaj in za obstoj industrije.

Pri postopku pri odpustih pa je posebno poudariti, da je nepravilen. Napačno je tolmačenje, da se reducira po pripadnosti organizacij, kakor je tudi napačno, da se daje tako velike mu številu nameščenecv v presojo in kvalifikacijo posamezne delavce. Mi slutimo, da pri tem igra največjo vlogo osebna simpatija, daleč pa je od tega objektivna presoja za kvalifikacijo posameznega delavca. Starejši delavci, ki so dopolnili nad 20, 30 in 40 let delovne dobe pri KID, se jih nagovarja, da naj stopijo v pokoj. Naše mnenje k temu je, da mogoče resni delavci, ki je dovršil že 30 let pri podjetju več tako uporaben kakor je bil v najboljših letih svoje zaposlitve, vendar pa se mora v takih primerih vzeti v obzir njegovo prejšnje delo. S tem ne mislimo podpirati ali za-

govarjati tiste delavce, ki so že res telesno onemogli, ampak imamo v mislih tiste, ki so še po vsem telesno sposobni opravljati delo. Starejši delavci so različni, nekateri so imeli nekoliko boljši zaslužek, ki jim je omogočal nekaj prihranek, veliko število pa je le tistih, ki so le ves čas morali skromno živeti, ako so hoteli vzdržati svojo družino. Povsem jasno pa je, da taki nimajo nobenih prihrankov in bodo navezani le na pokojnino, ki jo predvideva naše zavarovanje. Zato želijo, da dopolnijo v nekaterih primerih še toliko časa, da dosežejo polno pokojnino, ali pa tudi posebni pokojninski sklad delavstva KID. V velikih primerih je pa važno vprašanje stanovanje. Delavci, ki so imeli tovarniška stanovanja, se morajo iz istih takoj izseliti, ne vedo pa kam, kljub temu, da se na Jesenicah veliko gradi in da so v vseh teh zgradbah po večini naseljeni uslužbenci KID. Pri tem vprašanju nosi podjetje veliko krivdo v tem, ko ni gradilo za svoje delavce in za povišani stalež uslužbencev lastnih stanovanj, tako da bi se upokojenci in reduciranci lahko naseljevali v privatnih zgradbah. Naš apel je, da podjetje upošteva te tehtne razloge za take delavce, ki so pustili vse življenje, vso svojo delovno

moč podjetju in da jim sedaj ugotovi v toliko, kolikor imajo skromnih želj, da se jih obdrži v podjetju še nekaj mesecev ali par let. Odpustajo pa se tudi tisti, ki so pri delu v tovarni izgubili svojo naravno moč, t. j. z neugodami pri delu in so tako postali invalidi. Naša kol. pog. navaja, da se bodo slučajni obratni neugodi upoštevali in zagotovila lažja dela v koliko bo podana možnost. — Vemo, da je takih možnosti dovolj, da se invalidi zaposlijo, ker so sedaj na takih mestih popolnoma zdravi delavci. Poudarili smo, da se kvalifikacija delavca ne upošteva. Zato imamo več primerov, ko je mojster ocenil delavca prav dobro in kot težko nadomestljivega, vendar pa je bil odpučen. O socialnem upoštevanju pri odpustih skoro ni vredno, da govorimo, ker se odpustajo družinski očetje in domačini, sinovi očetov delavcev pri KID, ki so že tudi toliko časa zaposleni, da se jih bo branilo sprejeti vsako drugo podjetje. Onemogočeno pa jim je tudi s tem preiti v kako drugo stroko, ker so mlada leta pustili podjetju.

Ako se morejo kljub vsem pomslekom redukcije vršiti, je naša želja ta, da se najprvo pogleda na tiste, ki niso vezani na našo železarsko tovarno, ampak bi imeli lahko svoj življenjski obstoj zasiguran na svojih domovih, pri obdelovanju rodne zemlje.

Iz naših delavskih krajev

Podružnicam NSZ

Okrožnica, ki ste jo prejeli naj Vas dvigne k delu za boljše in lepšo bodočnost narodnega delavstva.

Sv. Pavel pri Preboldu

Mi se bolj poredkoma oglašamo, vendar pa ne spimo.

Za naše delavstvo so nastopili slabi časi. Pa ne samo med delavstvom; krizo, ki je zajela našo tovarno zaradi pomanjkanja naročil, občuti tudi obrt, trgovina in gostilne, pa tudi kmečko prebivalstvo občine Sv. Pavel in ostalih okoliških občin.

Tukajšnje tovarno obiskujejo v veliki večini delavci, ki posedujejo sami ali njih starši skromne hišice z malim zemljiščem, ki pa ne more preživeti niti v skromni meri številnih družin. Navezani na bomo, ped domače grude, s strahom gledajo v bodočnost.

Nekaj delavstva je bilo reducirana, kar se ni moglo preprečiti. Zaradi nevarnosti nadaljnjih redukcij, je Nar. strok. zveza intervenirala ter dosegla toliko, da se delavstva ne bo več odpustalo. Reduciran je pa tudi delovni čas na 4 delovne dni tedensko. Ker je ta ukrep še nezadosten, je podjetje celoten obrat ustavilo za 14 dni ter se bodo v tem času vršila razna čistilna dela, pri katerih bo zaposlenih precej delavcev, predvsem vsi moški, ostali pa bodo dobili za ta čas od podjetja podpore od 50, odnosno družinski poglavarji po 100 din. Želimo, da bi se razmere delavstva čimprej normalizirale.

Nekaterim intervencij naše organizacije ob priliki redukcije obrata ni po godu.

Vedo za boljše rešitev tega težkega problema. Po njih mnenju je to popolnoma enostavno. Treba ni drugega kot polovico delavcev postaviti na cesto, ostali pa potem lahko nemoteno polno obratujejo, ali pa še kako uro in pol dnevnega potegnejo, kot se je to nedavno dogajalo.

Za to rešitev se zavzemajo predvsem nekateri brihtni sociologi, ki pričakujejo, da jih redukcija ne bo zadela in take delavke, ki se nobenega sestanka »nimajo časa« udeležiti. Zato pa o današnjih težkih problemih delavstva nimajo nobenega pojma, najmanj pa sočutja do svojega sodelavca. Radovedni smo, če bi to stališče zavzemali tudi, ako bi bili oni na vrsti »za na cesto«? Mi jim na tej poti ne bomo sledili, ker smo mnenja, da moramo v dobrih in slabih časih delavci skupno sodelovati: vsi za ene-

ga, eden za vse. Kdor se tega ne zaveda, je boljše, da gre pasti ovce, ker tak človek je večji sovražnik delavstva, kot najbolj zakrknjen kapitalist. To naše stališče povemo javno, brez ozira na to, če je to nekaterim prav ali ne!

Medvode

Podružnica NSZ v Medvodah prosi vse ostale podružnice NSZ, da se v nedeljo, dne 10. julija t. l. v čim večjem številu udeležijo naše tombole. Začetek tombole je točno ob 4. polpoldne na Sokolskem telovadišču v Medvodah.

Vse podružnice prosimo, da poravnajo zneske za poslane tombolske tablice. Plačajo lahko tablice tudi v nedeljo pred začetkom tombole. Ker vodimo strogo kontrolo o tablicah, ne bodo veljavne vse neplačane tablice.

Na svidenje v nedeljo v Medvodah.

Tombolski odbor.

Zahvala

Ob priliki mojega življenjskega jubileja so mi izkazali tovariši člani podružnice toliko iskrenega tovarštva in prijateljstva ter so me obdarovali s spominskim darilom na tako priskrben spomin, da mi ostane neizbrisno v spominu.

Vsem tovarišem se za njihovo tovariško iskrenost in požrtvovalnost najiskreneje zahvaljujem z obljubo, da hočem tudi v bodoče posvetiti vse svoje moči za boljši življenjski pogoj delavca trpina.

Narodna socialna zavednost tovaršev zasluži vse priznanje.

Medvode, dne 22. junija 1938.

Oven Alojzij,

predsednik podružnice NSZ Medvode.

Razglas

Bratovska skladnica na Jesenicah poroča:

Za mesec julij 1938 se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer: 10. julija g. dr. Čeh Milan, 17. julija g. dr. Keržan Bartol, 24. julija g. dr. Čeh Milan, 31. julija g. dr. Keržan Bartol.

*

Krajevna bratovska skladnica na Jesenicah poroča, da vrši zaradi odsotnosti g. dr. Milana Čeha zdravniško službo do nadaljnjega v ambulanti in v rajonu za družinske člane namesto njega g. dr. Avgustin Tancar.

V znameju sokolskih dni

V nedeljo, 3. t. m. so se s prvim javnim nastopom članstva pričeli glavni zletni dnevi, s katerimi so sokolske svečanosti o priliki X. vsesokolskega zleta dosegle svoj višek. Praga toliko množice, ki so se zbrale za to priliko, še ni videla in od prevrata sem ni doživela tolikšnega vsenarodnega navdušenja, kakor ga doživlja te dni. Za članski zlet se je zbralo v Pragi nad 120.000 Sokolov in Sokolic, poleg njih pa je prišlo še okrog 300.000 sokolskih gostov. Po ulicah vlada noč in dan ogromen promet, tako da se naši bratje, ki niso vajeni tega vele-mestnega vrvenja, čudijo, da se ves promet razvija docela v redu in brez zastoja, pri tem pa ni bilo doslej še najmanjše nesreče, čeravno se je število avtomobilov in avtobusov na praških ulicah v teh dneh pomnožilo za par tisoč. — Tudi vreme je sokolstvu naklonjeno. — Ko se je popoldne, dne 3. t. m. začel prvi glavni nastop, je ogromno areno napolnilo 300 tisoč gledalcev. Kaj se pravi videti tako ogromno število na enem prostoru, ve samo tisti, ki je bil navzoč. Nimamo prostora, da bi v še tako debeli knjigi opisali vse tisto navdušenje množice, ki je stopnjevalo od točke do točke. Pričetek javnega nastopa so oznanili topovski strelji. Po izobešenju in poklonitvi državni zastavi, so spustili na stadionu 3000 golobov-pismošev, ki so ponesli vest o pričetku glavnih zletnih dni v vse večje kraje republike. Nato je sledil telovadni nastop, ki je zadivil množice in stopnjeval navdušenje do ekstaze. Mogočen je bil nastop Češkoslovaških Sokolov, največji vihar navdušenja pa je izzval nastop jugoslovanskih Sokolov in Sokolic, ki so morali po končanem nastopu defilirati mimo tribun, kjer je sedel prezident dr. Beneš s soprogo in drugimi dostojanstveniki. Nastop v nedeljo je zaključil nastop 32.000 Sokolov iz Češkoslovaške. Množice se po nastopu niso hotele raziti in so odmevale ovacije po stadionu še dolgo potem, ko so telovadci že davno izpraznili telovadišče.

V ponedeljek je bil drugi nastop pred 200.000 gledalci in je izvajalo naenkrat 30.000 članov in 17.000 članic ČOS, katere vaje so gledalce tako prevzele, da se je premnogim zasolilo oko.

V sredo so nastopili tudi naši vrli vojaki in poročila o nastopih nismo še prejeli. Ne da se pa popisati sprejema, ki so ga bili deležni naši in rumunski vojaki. Vsaka delegacija je štela po 300 vojakov in podoficirjev ter po 10 oficirjev in s svojo godbo. Vodja naše delegacije je general Kuvavčič. Sprejema se je udeležilo nad 100.000 ljudi in je zman vsak poizkus vse to popisati in nuditi vsaj približno sliko, vse tri vojaške godbe, češkoslovaška naša in rumunska, ki so neprestano igrale, so v vzklikanju množic kar utonile, tako da je bilo slišati samo posamezne akorde. — Vidite, tako se je tudi prihod naše in rumunske vojske uvrstil med največja doživetja na mogočnih dogodkih prepolnega sokolskega zleta.

Radi bi popisali vse dogodke, ki so se vršili in se še vrše v Pragi, toda to je nemogoče, ker je ob številu slavnosti premalo prostora. Zaključek vsega je le-ta, da je danes Sokol organizacija, ki je nima para v svetu in naj se silijo druge organizacije še s tako velikimi prireditvami, sokolskega praškega zleta in prisrčnosti vsega sokolstva ne bodo dosegle nikdar. Zakaj pri sokolstvu je ideja odkritosrčnosti in kdor je odkritosrčen, je Sokol.

Slovanska apostola Ciril in Metod

Včeraj smo obhajali praznik hvalečnosti pastirjema ljube naše besede ter obujamo spomine na borbe za sveto slovansko stvar. Brata Ciril in Metod, ki sta prišla pred več kot 1000 leti iz Soluna v naše kraje oznanjati krščansko vero v slovanskem jeziku, imata velike zasluge za ohranitev naše lepe slovenske govornice, posebno ko sta nastopala tedaj, ko je vsepo-

vsod tujec s križem in mečem v roki segal po naši zemlji. Bila sta prva glasnika svete pravice naroda: veljave njegovega jezika.

Kako veliko je delo sv. Cirila in Metoda med Slovani, se lahko oceni šele tedaj, ko so vstali tlačeni narodi k svobodi.

Lep spomin in hvalečnost velikima blagovestnikoma.

Pravni svetovalec

Vprašanje: Kdaj je dovoljeno obiskati ali poklicati neuradnega zdravnika?

Odgovor: Zavarovance in njihove družinske člane zdravijo uradovi zdravniki. Zato te osebe ne smejo praviloma na račun urada niti obiskati, niti klicati na dom neuradnih zdravnikov, t. j. zdravnikov, ki niso v službi okroglega urada. Le v zelo nujnih primerih, ko je zdravniška pomoč takoj potrebna in bi bilo vsako odlaganje smrtno nevarno, je dovoljeno poklicati neuradnega zdravnika, ako uradovega zdravnika ni dobili. Torej je dovoljeno klicati zdravnika samo v teh resnih izjemnih primerih. Nešteto pa imamo primerov, ko zavarovanci po nepotrebnem kličejo neuradove zdravnike ter delajo s tem zavarovanju veliko škodo. Moramo pa pripomniti, da je tudi v dokazano nujnih primerih dovoljeno poklicati neuradovega zdravnika, samo da nudi prvo zdravniško pomoč. Nadaljnje zdravljenje mora prevzeti uradov zdravnik.

Praktični nasveti

Marsikdo se pritožuje, da ima v svojem stanovanju male mravlje. Uničevali so jih na vse mogoče načine, toda vse je bilo zastonj. Kako si pomagati. Najti morate mravljično gnezdo, iz katerega prihajajo. Razkopajte zemljo, dokler ne pridete do mravljišča, pustite isto odprto, dokler se mravlje zopet ne zberejo in začno popravljati razrušeno bivališče, po-

tem pa jih s petrolejem ali ognjem uničite. Lahko jih lovite tudi na gobo, ki je namočena v sladko vodo. Mravlja ljubi sladkor in ko navohajo sladkor v veliki množini, pridejo da se nasrkajo sladke vode. Ko je goba polna mravelj, jo vrzite v krop in to ponavljajte in se boste mravelj kmalu iznebili.

*

Sedaj v dobi kopanja je priporočati onim, ki niso vajeni solnca, da se solnčijo prvi dan največ samo pol ure, da navadijo kožo na solnčni pripek. Drugi dan so lahko že malo dalje na solncu in tako vsaki dan več. Koža postane lepo rjava, telo se utrdi in ves organizem se pri tem zmernem solnčenju resnično okrepi.

Pridobivajte nove naročnike!

1.500.— Din, potrebujete da zaslužite 2.000.— Dinarjev mesečno doma.
ANOS MARIBOR, Orožnova ul. 6.
Nalepište znamko.

Mednarodna

špedicija

TURK

Prosto javno

LJUBLJANA

OCARINJENJE

vseh uvoznih in izvoznih pošiljk in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi. Revizija pravilnosti zaračunavanja carine in vse informacije brezplačno Vilharjeva c. 33 (nasproti nove carinarnice).
Telefon: 24-59

PREVAŽANJE

vsakovrstnega blaga, kurriva, strojev, selitve v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi in avtomobili in to hitro ter po nizki ceni.
Masarykova c. 9 (nasproti tovornega kolodvora).
Telefon: 21-57

VSKLADIŠČENJE

raznega blaga kakor tudi pohištva v lastnem, mestne trošarine in uvoznine prostem
JAVNEM SKLADIŠČU
Oskrba in kaso-povzetij.
Kotnikova ul. 12 (nasproti mestne elektrarne).
Telefon: 30-73

Verjamete ali ne?

— da je vročina v Ljubljani zadnje dni imela precej ojemalcev,

— da so se dogajale zadnje čase neke prireditve, ki so bile podobne «Karnevalu v Nici»,

— da bi bilo bolj umestno, da bi se denar, ki se uporablja za toliko »nepotrebnih« stvari, porabil za končno dokončanje del tega ubogega prizidka špolske bolnišnice,

— da je revmatizem huda bolezen, še huje pa je, da je človek tako zmotljiv, da našteje do številke 5000, za piše pa 300,

— da že polagajo v Ljubljani tračnice za vožnjo najmodernejših mrličev na pokopališče,

— da je gostilna «Figovec» najbolj znana v Ljubljani,

— da je žena svojemu možu zvesta le tedaj, kadar se preseli na vrt molka,

— da bi bilo pravilno in zveličavno, da bi ljubljanski magistrat dobil v svoj stolp kako uro z gladkimi kazalci,

— da je od nedelje dalje zavladal čuden hlad v vseh prostorih lepe dravske banovine,

— da se bomo drugo leto že vozili iz Ljubljane v Maribor po cesti, ki bo idealna, samo širina bo slična tej gorenski pokvari,

— da je pripovedka o Snegulčici in škrtih zopet aktualna,

— da se vodja Sudetskih Nemcev zopet napihuje,

— da bo Japonska vojna s Kitajsko najbrže «utonila»,

— da je imel Veliki Napoleon strah samo pred samim seboj in to kadar ga je pričel boleti želodec,

— da se španska vojna bliža šele svojim sredini,

— da je Rusija slična velikemu črnemu oblaku, ki ne da glasu od sebe, kadar se pa samo malo zgane, je gorje,

— da je v delu zemljevid, ki bo pokazal, kako bi vsaka država in kje rada imela svoje meje,

— da bi lansko leto kmalu priletela na zemljo neka zvezda in se je k sreči obrnila drugam, ker je videla, da se itak že preveč sveti od samega ognja topov in krogel,

— da prosimo naročnike, da poravnajo svojo naročnino.

Za smeh in kratek čas

Delodajalec.

— Kaj ste? Kaj je vaš posel? vpraša sodnik obtoženca.

— Delodajalec!

— Kakšen delodajalec? Delodajalec je več vrst...

— Jaz sem, gospod sodnik, vaš delodajalec! Poglejte! Ako bi mene in meni sličnih ljudi ne bilo na svetu, bi vi sigurno ostali brez posla!

Pameten pes.

V neki družbi so se pogovarjali (lovci), čigav pes je najpametnejši. Seveda se je pri tem mnogo lagalo in je, kot povsod, tudi tu le eden prednjačil.

«Vse to ni nič», je rekel. «Jaz imam psa, ki je tako pameten, da sploh nič več ne laja, odkar je zvedel, da sem zavaroval hišico proti tatovom.»

Kulturni obzornik

Knjige Slovenske Matice

Od leta 1864. že pošilja Slovenska Matica med Slovence knjige z nalogo, da širi v narodu zanimanje za znanost in umetnost. V vseh letih svojega delovanja je izdala blizu 300 knjig in 20 zemljevidov. Od večine knjižnih podjetij se Slovenska Matica razlikuje v tem, da ne dela za dobiček, ampak služi le svojemu kulturnemu namenu.

Vse tri letošnje publikacije so izvirne: France Kidrič: Zgodovina slovenskega slovstva, V. snopič; Miško Kranjec: Kapitanovi; Pavle Sedmak: Kaplan Martin Čedermac.

S V. snopičem Kidričeve slovstvene zgodovine je zaključeno delo, ki obsega dobo od prvih zapisov slovenske besede okoli leta 1000 do Zoisove in Vodnikove smrti 1819. Pred vsemi drugimi deli te vrste se odlikuje Kidričeva slovstvena zgodovina po tem, da je najkritičnejša in najtemeljitejša. Njena temeljitost pa ni v tem, da bi hotel pisec naštetiti vse avtorje in knjige, ki smo jih dobili v omenjenem razdobju, ampak v tem, da je po načinu modernih literarnih zgodovinarjev podal razvojno črto slovenske pisane in tiskane besede kot odraz razmer drugih pojavov, ki so vplivali v določenih dobah na naše ustvarjalce in v koliko so potem ustvarjalci vplivali na naše duševno življenje.

Roman «Kapitanovi», ki ga je napisal naš najnadarnejši mladi pisatelj, se godi v Prekmurju, katerega je prav za prav šele Miško Kranjec s svojim delom predstavil ostalim Slovincem. Vse dogajanje v tem romanu se suče okoli Agate Kapitanove in Ivana Raja. Zakonca so nekako po sili spravili skupaj. Oba sta hitro spoznala, da nista drug za drugega, prepad med njima pa so ustvarili otroci, ki jih je imela Agata z drugimi. Ko je Agata po dolgih letih ločitve rodila moževe otroke, je postalo njuno razmerje znosnejše, a le tako dolgo, dokler nista njuna otroka umrla. Kranjec je hotel pokazati v tem romanu navezanost in ljubezen kmeta do svoje zemlje. Zemlja ga preživlja; predvsem pa vidi kmet smisel svojega dela v skrbi za naslednike. To je gonilna sila, ki daje kmetu moč, da se trudi in ne straši nobenih ovir, ki mu jih stavlja življenje, samo da bi otroci lažje živeh.

Sedmakov «Kaplan Martin Čedermac» obravnava drobec iz krute pobliznje preteklosti našega naroda. Pisatelj jo je lahko nazorno prikazal, saj je bil sam priča, kako so Beneški Slovenci pod Mijo in Matajurjem sprejeli prepoved svojega jezika v cerkvi. Še kaplan Čedermac je moral podvomiti o poštenosti najvišjih katoliških funkcionarjev, ki so odobraval prepoved političnih oblasti, kljub temu, da so videli, da bodo Slovenci zaradi neznanja italijanščine poslej odtegnjeni verskemu nauku. Cerkvene in politične oblasti so zanimale pravico, ki jo mora imeti vsak človek, pravico do svojega jezika, saj je tudi jezik «Bog dal». Ta prepoved domačega jezika v cerkvi je prišla tako naglo, da se slovenski dušni pastirji niso mogli prav znajti. In tako je tudi kaplan Čedermac pridigal prvo nedeljo v italijanščini. Opis bojev, ki jih je imel kaplan s seboj, opis maše in pridige, to so gotovo strani, kot jih je malo popisanih v slovenski knjigi. A kaplan Čedermac se je uprl in ko je spet prvič, a tudi zadnjič pridigal slovensko, je rekel vaščanom: «... oklepajte se svojega jezika s prav tako ljubeznijo kot svoje zemlje... Čuvajte ga v svojih domovih kot lučko, da ne ugasne! Pride dan, ko ga bo usoda zopet poveljala.»

Obe leposlovni knjigi se izpopolnjujeta. Prva popisuje ljubezen slovenskega kmeta do svoje zemlje in smisel te ljubezni, druga pa ljubezen slovenskega kmeta do svojega jezika in smisel te ljubezni. Prva nas seznaja s kmetom na skrajnem slovenskem vzhodu, druga pa s kmetom na skrajnem zahodu.